

המצפה

עתו שבועי

לכר עניני דחיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מלחוד החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשה
רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
רשנה 7 כתרם
לחצי שנה 3 50
רבע 1 75

באשכנז:
לשנה 8 כתרם

ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרם — 9 50 פראנק.

על המצפה כלי ההוספה הספרותית
אין רחמים.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל-השעה
בבית מדרש חצי הכתר — אש הגליון
ענ כתרם
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומנו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש כי אם גם שם
מקומו הקודם
קאנטא של פאסטשעק נומ 76918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה
„HAMICPE“
ul. Sw. Sebastyana 32. Kraków.
(בחיץ לארץ להיסוף: Oesterreich)

Kraków, 26 Czerwca 1908.

גליון כ"ו

קראקא, כ"ו סיון פ' שלח תרס"ד.

שבע נוסמבויס
מאורשים בח' סיון תרס"ח
הוסאקאוו.
זאבנא.

אל הקוראים.

הגליון הזה הוא האחרון של חצי השנה
ונבקש מאת החותמים, למחר בשלוח דמי החתימה,
לכל יהיה הפסק בשלוח הגליונות.
הבקשה הקבועה הזאת, הנאה בכופ כל זמן
בעתונים, יש לה הנאי מוקדם, שהקוראים צריכים
לעתון, אלא שאינם רזויים כל כך בתשלומים. בוישה
היא לגלות, שאצלנו אין הדבר כן. אצלנו עדיין עתון
עבדי נחשב בדבר לוקסוס, שדו לרוב יודעי עברית
לנסותו גם הם ג' חדשים" פעם בשתי שנים או
בכל ימי חייהם. החוש הצבורי לקוי כל כך עד
שאינ סתם אדם בתוכנו מדגיש חובתו להחזיק בקניני
הצבור, המכילים הועלה לכל העם. וזוה יסברו לא
רק העתונים היהודיים, אלא נסכל מוסר יהודי, שתועלתו
למעלה מכל ספק והאומה הישראלית תוכל להושע
בו, אם דק ירע כל אדם את חובתו לעמו. עתון
עברי שבועי כממלכה בת שתי מיליוני יהודים, שרוב
הגברים בהם יודעים עברית, מתקים, למרות מחירו
הקטן, רק בדחק ובמסכנות. לא יאמן כי יסופר זה
בזמן עם אחר.
כל אדם מישראל צריך להתאמץ לעשות קץ
למצב זה של קהות הרגש. המתחיל לקרוא

המחיר הקצוב לעניים. עליו חובה מוסרית לשלם
יותר, עכ"פ שמונה כתרם לשנה באוסטריא ועשרה
כתרים בארצות אחרות.
מאת הקוראים הצעירים נבקש ונפציר בהם,
לכל יטריחו את המערכת בנסיונות ספרותיים ובשאלות,
כי בזה יגרכו רק צע" וכעם לעצמם ונוק לעתון עברי,
שהם יודעים צריך קיומו. כל זמן שאין מיליוני
קוראים עברים אין צורך בספרים רבים ולא יוכל
העורך למלא חפצם, אף אם אותה בשרון בהם. ומכ"ש
שאינ כל יודע עברית יכול להיות גם סופר בשבועון
האחד.

בעלי עסק יתרגלו נא לפרסם מודעות ב"המצפה",
שקוראיו בחיג הסותרים העשירים רבים מקוראי איות
עתון פולני יומי.
את הכותבים מכתבים והשולחים בכף אלינו
נעיר, שאינם צריכים לכתוב באדרסה את שם הרחוב
ומספר הבית. האדרסה אל "המצפה" היא: **המצפה**
קראקא ולא יותר.

מ"ל "המצפה".

צירי היהודים בקלוב הפולני.

"לעני באי-כחנו כבית-המחוקקים קצצו בזכותינו
וחקים נכראו להצר צעדינו ולהעיק לנו, ומחוקקינו
שמעו ושתקו!" — כדברים האלה השמיע צירנו
מר אדולף שטאנר בנאומו האחרון ודבריו

עתון עברי צריך להתרגל בו עד שיהיה
אחד מצרבי חייו, עליו לדעת, שהי
היחיד קשורים בקשרים אין מספר עם
חיי הצבור והעונון העברי בולל בקרבו
את כל הקשרים ההם. החותם על עתון
עברי צריך לשמור מועדו, לשלם מיד
בכלות הזמן ולא להפסיק, למען יהיה תמיד
לעתון ההוא מספר החותמים, הנחוצים לקיומו
ולשכלולו, למען יוכל לפעול לתועלת הצבור ככל
אשר הציב לו למטרה.
וקוראיו יודעים מה נחוץ עתון כ"המצפה",
השוקר להעמיד את האמת והצדק בכל מקרה ומעשה,
בזי משא פנים לשום צד ומלחמה לו בעבור זה
ספנים ומאחר עם כל בעלי מדה נשחתה,
משפם-קרוכ, רעיון נפתל, מחשבה נסתרה, עם כל
בעלי שקד מוסכם, חקוי כזוי ורמאות הצבור. את כל
אלה יעמול "המצפה" בלי מורא לשרש מתוך עמנו
ויוכך את המדות. אם יכול מי להתפאר
ב"חירות הבעת המחשבה", אז רק
ל"המצפה" יש רשות לזה.
"המצפה" אינו נוטל בעבור זה תמיכה משים
מפלנה, הוא מתקים רק על דמי החתימה. לכן חובה
קדושה מוסלת על כל יודע עברית,
להחזיק בו עכ"פ בתשלומי המחיר
במועדו בלי הפסק וברכישת חותמים
בין מבריו.
היודע בעצמו, שלא יקשה לו לשלם יותר מן

לכלעם... — נדמה כאלו הם נלחמים זה בזה מלחמת
החיים והמוות...
שלעי ענק אחדים, שעמדו בתוך הנהר — כאלו
חפצו בזה לעצור את המים במרוצתם... מתפוררים
בחוקה יד הגלים ומן הזרם הנורא לרסיסים... זאלה
הרסיסים מבישים על הסלעים התלולים "ברום" ההר
בכל כך עצב, בכל כך תונה, צער, כאב ובלמה, כאלו
קוראים ומבקשים עזרה...
ונרעש ונפחד מכל זה ומכל אלה המחשבות
המרות והנוראות, ממלמל הוא: איזו פרעניות היא?
מי הכיאתי הלום?...
והנה הוא נוכד, כי זה לא בכר — כמרומה:
לפני שעה — בא הנה עם החכרה ופה שכב לנוה.
אך מי הם האנשים הזרים ההם?... מה נהיה
אתו פתאים? מנקרות שאלות במחו המסובך.
הרופא צוה... מזכירתה מחשבה — "יש לך
לב חולה, ריאה לקויה", — אמר הוא — "צר לי
עליך מאד מאד, בי עודך צעיר לימים. מן השמים
ירחמו עליך, כי מרם ראית חיים".
"בכל לבי חפצתי להשיב לך מה שאנשום
רעים גילו ממך..."
... הוסף הרופא אחרי אשר נודע לו את כל
מה שעבר עליו...
... סלים רכית כאלה יכולות לצאת רק מפי רופא

הזמרה היוצאת מפיותיהן היא כל כך מצודדת, כאלו
חפצה היא למסור לי איזו רזים נעימים, ולספר לי
ספורים נפלאים...
והנה עוד קולות של מנגינה עולים מן המדבר.
וגם הקולות הללו אינם קולות של "כלי-זמר", כי-אם
קול חליל נער כפרי יושב לו שם באמצע ההר אצל
עדרו הרועה במרעה, ומחלילו הקטן — השופך איזה חן
מיוחד על פיו דצר — משתפכות מנגינות כל כך
ערבות, מלאות כאב נעים, החודרות עמוק לתוך הלב
והנפש פנימה, ומספרות אגדות נסתרות מהעבר, ומגלות
סמירין מהעתיד...
והלב דופק בכח כל כך משונה עד להשבר,
להתפלק...
בלבו פנימה רועד ורועש כל כך, כאלו הנשמה
שבלב חפצה לאסוף את כל כחותיה, ולחתור ולנקוב
בחימה נוראה את החזה, ולהתפרץ מקרבו החוצה,
ולהתעופף מעלה מעלה השמימה, ולמצוא שם איזה מקום
מנוחה ולהשאר שם לנצח...
איזו? — מתחיל הוא פתאום לשאול את עצמו —
מה החלום הזה? מרא דעלמא בלו! מה אתי? —
רוצה הוא לצעוק ומביט מסמיב.
... הוא על יד הר גבוה כמעט בלי סוף וכלי
גבול, ה"סיקף" עצים ענקים, ולרגליו נדר רחב בים,
המכה בזעף גליו לרגלי רבסי הסלעים הפוערים פיהם

פיליטו.

הרופא צוה.

מאת מרדכי אפשטיין (אידיש סינר).
השעה הששית לפנות ערב.
היום נישא לערב ומפנה מקום ללילה הבא.
לרגלי הר גבוה — מהרי האלפים אצל מפל-
מים — המשתרע בין מקומות הרחצה "ריכנהל-נון",
ישבה לנוח הכרוהא של אורחים אחרי טיול ארוך,
וביניהם נמצא גם הידש'לי — נער בכך עשרים —
שחלה פתאום, זע"פ מצות הרופא הלך שמה להתרפא.
אחר אשר השתמחו כלם על העשכ הרך וישאפו
את האויר המעודן מלוא פיהם, התחמק לו הירש'לי —
השקוע ברוב מחשבותיו — אל תחת עץ רענן, בכדי
להגניע את נפשו הסוערת.
ועיף מרוב מחשבותיו הרועשות, שענהו כמשך
כל הדרך, שכב וירדם.
פתאום הקיץ משנתו הקלה כאלו העידוהו,
ואזניו הקשיבו איזו זמרה כל כך נעימה, כל כך קוסמת,
שמושכה את הלב "משש" קולות כאלה לא שמעה
אזנו מעודו. והקול לא קול החזן זמשריו, פי-אם
קולות הצפרים הקטנות היפה-פיות, שהתעופפו מסביב,

המלך, שכקשו להעכירו ולמלוך החתיו. בעיר הממלכה תהראן היתה מלחמה בין שרידי המורדים ובין הקוזקים, שנשלחו אל המלך מרוסיה לחזק מלכותו. חללים נפלו בחוצות. העם שואף להחזרת עטרה לישנה, למען החלל המהומה. חיל המלך צר ככלי תותח על הפרלמנט וירה עליו ולכדתו כרעש. חללי העם מתבוססים למאות כדמם בחוצות. דורשי החרות נלקחו בשבי, להמיתם ביסורים קשים. אומרים, כי רוסיה הכבוש עתה את פרס הצפונית.

על המצפה

בעלי תשובה.

קעת שנסו סופרים עכרים להכנים מיסיונרות בתוך הספרות האומות ובעלי "חרות המחשבה" הצריקים — עושים מיסיונרים מומרים תשובה ושכים אל אלקי אבותם, כמו שגם חכמי כל העמים הנאורים נומים עתה יותר ליהדות מאשר לנצרות. ל"מגבל" הניוירקי מודיעים מבוססון, כי שם היתה אספה של כל גדולי המיסיונרים והכנים הנוצרים כאמריקה והמיסיונר המלומד שמואל פריירער נועד לדרוש דרשה על אדות "ישו הנוצרי בגמרא". כלם חכו בקצר-רוח על דרכי החכם התלמודי הזה, וכרעם אדיר משמים כהירים הכהילים דבריו הקצרים, שרבר כמקום הדרשה הנ"ל וכה הודיע: "עבודה המיסיונרים היא הבל וריק; המיסיונרים עצמם אינם מאמינים במה שירשו; לפני העם ורק בעד כצע כסף הם עובדים. מעולם לא המיר יהודי דתו על ידי ומתוים תיבש ימיני והדבק לשוני לחכי אם אנסה להסית יהודי לשמר. הנוצרי והנצרות מזכירים את היהודי שנות מאות של רדיפות ונהרי דם אכותיו, שנשפכו כשםם ואיך הוכלו לדרוש ממנו, כי יהפך לנוצרי ברצון? י"ז שנים הייתי מיסיונר ויסורי נפשי בשנים האלה אין להאר. כליותי יסרוני יסורי שאול על עוזי דת אבותי ובגדי באחי. לא אחפון שיסבול אדם כמוני ולכן לא אכיא שום יהודי לירי שמד. שמוח אשמח, כי סוף סוף נפקחו עיני ומצאתי עוז כלככי, לדגוד בגלוי את הרברים האלה, שהעיקו י"ז שנים על לבי כאבן מעמסה. אינני יודע מה לעשות עתה, את הכנסיה הנוצרית איני רוצה לדעת עוד וכית המדרש היהודי לא יחפון כפי הנראה לדעת אותי. אבל כרנע הזה אחת היא לי מה יהיה גורלי, רב לי שהבעתי לכס את האמת המרה והטהורה. אמשך בקרון בשוק להחיות נפשי ומאושר אהיה". — מיסיונר אחר, פיליפ סידערסקי, אמר באספה ההיא: "מקרה דרייפוס החדש בפאריז הרפה את עבודה המיסיונרים לאחור. היהודים ראו בזה את רשעת האנשים המתכנים נוצרים". מיסיונר שלישי, גילבערמן, אמר: "מוטב הרבה ללמד את הנוצרים את הברית הישנה מאשר ללמד את היהודים את הברית החדשה". שמחת ראשי המיסיון במעשי הפסודא-ציונים כספרות העברית וכמשפט לכוב נהפכה באספה הזאת לתונה. כמקום שבעלי תשובה אלה עומדים לא יעמרו חברי הורוויץ ומצדיקו הציונים. המה קדשו שם שמים ואלה מחללים אותו. — משפט לבוב העיר קצף גדול בין החרדים ברוסיה נגד הציונות. אנימציה רבה מאד התעוררה עתה ביניהם נגדנו ומסופקים אנו אם תהיה תקומה לציונות אם לא יתקן עתה רוד וואלפזאהן עצמו מה שעותו ממנו, שמסר בירם את ההנהגה.

על דעת הקהל.

עורך נכבד! הרשני נא להשיב על מכתבו של מר טינר ב"המצפה" גליון כ"ב, וגם על דבריך ארוני בהערת המערכת, אף שאמרת שם, כי אין חפצך להביא עוד תשובות וסתירות, כי לא אשתמש הפעם כפלפולים וסברות, כי אם בעובדות, אשר לא נקל יהיה כל כך להשיב עליהם. על המשיב יהיה להשתמש באופן אחר, אם יחפון להוכיח צדקתו. בהערתך ארוני נאמר: "השני, כלומר מר טינר, תפש במסחר הזה בעת שחברו, בלומר אני, זנחתו והצליח להרגיל את העם בפרי ארצנו, ולהמציא לו

קונים חרירים ובוראי אין לרחותו עתה, כאשר נוסד "כרמל" מחדש". שאנא לי, אם אומר לך אדוני העורך, כי אינך כקי כלל בהתפתחות מסחר יין א"י באוסטריא-הונגריא, וכי דבריך אלה אינם מתאימים כלל אל העובדה הקימת. מר טינר לא תפש את מסחר יין א"י בעת אשר אנכי זנחתיו, בי אנכי זנחתי את "הכרמל" בשנת תרנ"ז, ומר טינר אחז במסחר יין א"י זה כשנה, ואם הצליח מל להרגיל את העם באוסטריא-הונגריא ליין א"י ולהמציא לו קונים, אז יש לבתוכ זאת רק על חשבון "הכרמל" הווינאי, אשר כמשך חמש-שש שנים האחרונות עסק בזה על חשבון אגודת הכורמים בראל"צ, והוא במשך עשר שנות עבודה קשה ומביאה הפסד ממון מביסי הכורמים המאוחרים באגודת הכורמים, הצליח כמעט למצוא שוקים ליינות א"י באוסטריא-הונגריא, ומר טינר אחז במסחר יין א"י זה כשנה, והכרמל הווינאי חרל בחדש יוני שנה העברה, כחרש נוכמר נפתח הכרמל ברוהטין, ועתה בודאי הודה לי אדוני העורך, כי כמשך החדשים האחרים האלה לא יכול מר טינר להצליח להרגיל את העם בפרי ארצנו ולהמציא לו קונים תרירים, ורק בא, כאשר בכר מלתי אמורה בגליון כ"ב, לקצור אשר זרעו אחרים כרמעה. ככלל אין פה פולמוס ביני ובין מר טינר, כי אם בין "הכרמל" בא כחה של אגודת הכורמים בראל"צ, ובין מר טינר. אנכי כשאני לעצמי אין לי שום זכות ושום תביעה לשום איש, ואין אני מבקש שים דבר; אולם "הכרמל" כהור בא כחה של אגודת הכורמים בראל"צ, אמנם ג"כ איננו מבקש, כי אם דורש מכל ציוני נאמן לעמיד לימינו, כי יוכל עמוד בפני ההתחרות המיוחדת במינה של מר טינר. — בהערתך אדוני דברת ע"ד הזכות לסחור ביין א"י. אין איש שיעלה הרעיון על לכו לאסור על יהי מי שיהיה, או למחות כיד מי שיהיה לסחור ביינות א"י, וככללם הוא גם מר טינר. זה שנים אחדות, אשר אנשים אחרים כגליציה עוסקים כמסחר יין א"י, ואין פוצה פה ואין איש שם לכ לזה. אולם מר טינר, כאשר אך החל לאחוז במסחר הזה, ראה לנכון לפניו (א) לנכל כמורעתו כהטאנבלאט, את "הכרמל" הווינאי, (ואת ריבו יריב הכרמל ברוהטין, כי האחרון הנהה המשכו של הראשון), ואמר, כי עיני לא יכול עמוד, יען אשר אך כקרבנות ומשפטים חפץ. (ב) לפניו אל העם כשם הציוניות לקנות רוקא ממנו יינות א"י, והסתיעע בחתימות מצד ראש ההסתדרות הציונית בגליציה דר. ברורא וראש הקומוסיא הפלישתית דר. רפפורט. בדבר אהכחו של "הכרמל" הווינאי למשפטים, אפונה מאד אם יש הזכות להחלטה כזאת, לאיש אשר "הכרמל", כלומר כמעט כל הכורמים העברים בא"י, תובעים ממנו כאלף כתר, ועוד לא הוכרר מי הוא אשר קרבות יחפון, ומי הוא אשר תואנות הוא מבקש. אנכי היה לי עסק עם "הכרמל" שתי פעמים, והיה לי הפסד ממון רב, ובכ"ז לא היו לי עמו דין ודברים ולירי משפטים לא כא הדבר. וכדבר אשר פנה אל העם בשם הציוניות, ואשר ראשי המפלגה נתנו ידם לו, עלי להציע בזה לפני הציונים דברים אחרים: הכרמל ברוהטין, אשר יש לו הממכר היחיד של יינות יקבי הברון רותשילד בראל"צ וזכרון יעקב, הכאים מענבי אגודת הכורמים, אשר בה מאוחרים כמעט כל הכורמים העברים עליו החובה לקבל כמות הגונה ידועה של יין וקוניאק, אולם למכור כמות הגונה אי-אפשר רק אחרי הוצאות מרובה. הכרמל מנהל עסק מכירת היין רק על כסים מסחרי, ויתאמץ לסול דרך ליינות א"י בתור סחורה טובה ונקיה מכל שמץ תערובות, ומעוררו לא פנה אל העם לקרוא לנרבות ולא פנה גם אל ראשי המפלגה לתמוך בו, ברעתו אשר טיב סחורתו מרבר בערה, אולם מר טינר אומר להנהיג "חלוקה" חדשה ויחפון להיות לנשיאה, אבל הקבל עליו מר טינר גם איזה חוב כמה עליו למכור יינות א"י לשנה, למען ידעו עכ"פ הציונים, כי יש להם עסק עם איש, אשר לא רק זכיות הוא דורש, כי אם קבל עליו גם איזו אחריות? וישיה נא כל ציוני את לבו אל השאלה הזאת: מה יותר

מועיל לטובת התפתחות הישוב בא"י, אם כי יתקים מוסד כ"הכרמל", אשר קבל עליו התחייבות לקבל מהכורמים העברים כמה מאות הקמ"ר יין לשנה, או איזה איש, אשר יקבל לשנה איזו עשרות הקמ"ר יין, כמה שיחפון וכמה שיוכל, וימכרם בין מכרו, יחזיק מעמד, וזה לרעת המוסד הראשון? כי שאלה כזאת צריכה להשאל, רבר בזה אפשר רק בגליציה, ברוסיה למשל לא יוכל להיות כדבר הזה, אשר איש ירהיב עוז כנפשו להתחרות ב"הכרמל" כשם הציוניות.

עתה אשיב לדברי מר טינר.

הוא אומר כהוך יתר דבריו: "ישנן אגודות כורמים גדולים וקטנים בא"י, העומדים ברשות עצמם וכו', וגם כורמים פרטים ישנם וכו', וגם אלה שבלים בוררות והאגודות ברחובות וכנחלה צבי ועוד... לא ישפכו יינותיהם ורמם אל הירדן, הכורמים האלה לא ימכרו את יינותיהם לבעלי המינופול, כמו שיעשו המשותפים, אלא לסוחרים המתחרים, לכל מי שירבה כמחרים, והסוחרים עומדים זה נגד זה ומתחרים להרבות כמחר היינות". הלאה מספר לנו מר טינר, כי יסד חבית "פלשתיא", אשר שמה לה למטרה להוביל פרקמטיאות מא"י, יינות ועוד אנחנו עומדים, כן כותב מר טינר, בכרית מסחר את אגודת הכורמים כרחובות, את אגודת בני יהודא כירושם, את בית חדשה "העתיד" כחיפה וכו' ועוד רבים". כל קורא הרברים האלה יאמין, כי מר טינר עושה באמת גדולות ונצורות לטובת הישוב בא"י כהביאום שם יינות ושאר תוצאות א"י, וע"פ רכרים רמים כאלה יש לשפוט, כי מביא הוא תועלת מרובה להישוב. אולם טרם אשיב על הדברים האלה, עלי להלאות עוד את הקורא בהביאי את סוף דבריו בגליון הנ"ל ואחר אדבר. וכל אשר יערוכ לבו — כן מסיים מר טינר את דבריו — להוציא דבת שוא ולחשוד בכשרים ילקה בגופו ויובא כפלילים ואם חכר להסתדרות הציונית הנהו, אז נבוא עליו בקובלנא לפני ועד מרכז הסתדרותנו, כי אז ינהם באחריותו".

מראש אמרת, כי אין ל"הכרמל" שום זכות ושום יפוי כח למחות ביד מי שיהיה לסחור ביינות א"י, אולם נגד מר טינר נלחום ככל עון, כי האיש הזה מתחלת התעסקותו בהמסחר הזה הוא משתמש בהומבוג אמריקני סגונה, לזרוק אבק בעיני הקהל. מר טינר הזהיר לבלי להוציא עליו דבת שוא, ואם לא יביא בפלילים, ככ"ז אהין אני להאשימו בהומבוג אמריקני ובשקרים ובזריקת אבק בעיני הקהל. התאשמה הזאת, מיוסדת על עובדות הבאים למטה, ואם ימצא לנכון לו להביאני לדין, הנני מתחייב מראש לשלם לקרן הקימת של ש מאות כתר, אם יעלה בידו להוכיח, כי דבת שוא הוצאתי, אין לו אפוא להביאני לדין איזה ביד שואו, כי שום ביד שבעולם לא יענשני כענש יותר גדול. צריך אפוא רק להועיר אנשים ישרים ונכבדים אשר יכורר לפניהם, מי שם כזב מחסו ומי האמת לנגד עיניו. האנשים האלה יהיו: הארונים ד"ר ברודא, ד"ר אברהם קורקים ומר בעריש יאהר, כלם בלבו. אנכי לא קראתי עד עתה מפורש כשם מר טינר בשום מקום, כי חסתי על כבודו משום ציוניותו, אולם הוא לא יחרל להתגרות ב"הכרמל" ובי. עלי אפוא לענותו, וידע כי איש אשר ראשו משוח כחמאה, אל יעמוד נגד קרני השמש, כי אם יתחבא במרתף.

שקר הדבר, כי הפירמא "פלשתיא" תוביל יינות מא"י וכי עזמדת היא בכרית מסחר את אגודת הכורמים ברחובות. מר טינר לא קנה עד חדש מאי אף טפת יין אחת אצל אגודת הכורמים ברחובות, והאגודה הזאת לא תרע כלל את מר טינר, ואינה עמו כשום התקשרות מסחרית. וככן לא דובים ולא יער רק הומבוג אמריקני סגונה יש כאן. מר טינר לא חדש מאומה ולא הרבה כמחר היינות להשבלים הבוררות, ולשוא הרעיש עולמות ובצדיה הוליך שולל את ד"ר ברודא וד"ר ראפפורט ואת דעת הקהל, בהגידו להם כי בעצמו הוא מביא יין מא"י. הומבוג אמריקני וזריקת אבק בעיני הקהל הוא, כי מר טינר משתמש

שנקבע, את מנהגיו החלונים⁷). אבל נסיונות של אונס של הכרח ושמד בסגנון גדול לא עלו, הטושלים נתנו ליהודים שוויו זכויות. בטעמים תלמי סומר (Antt XII) באסיה סלוקוס ניקמור (l. c. 3), ברומי צור (l. c. XIV 10, 7) ואוגוסטוס (XVI 6). הדת היתה אמונה טרשה (religio licita) רש נאסר לקבל גרים מתוך אור"ה אל היהדות. המיסר דומיציאנס צוה להרוג גם כמה אנשים, ואף את הטונסול פלוס קלטנס, אף על פי שנשא את אחת מקרובותיו, בעבור אתאיזמוס (בפירה עכמויות). רכוש רבים נטל אז לטמיון הממלכה⁸ בשנת 202 לספה"ג אסר המיסר ספטימוס סכרוס ג"כ את הגיור. אמנס באופן רשמי היו היהודים נהנים מסבלנות דתית. אבל זה היה רק על הגיר, כחיים היה יחס אחר. כהתקוטטות נגד הרומים היו גוזרים שלא יעסקו בתורה (כרכות ס"א: ר"ה י"ט). וכל הסוסך יהרג וכל הנסמך ירנג (סנהדרין י"ד). היו הורגים בעד שבת וטילה (ר"ה י"ח:). מה לך יוצא ליהרג? על שמלתי את בני; מה לך יוצא להשרף? על שקראתי בתורה; מה לך יוצא להצלב? על שאכלתי מצה וכו' (טבלתא כ' ו'). אבל הרומים לא השיגו דבר כגזרותיהם, הן הגבירו עוד את העקשנות: "קוראים לישאל כחול" האומה של קשה עורף" (שט"ד פמ"ב). "אמר יעקב לעשו... אפילו תגזרו עלינו כד חרב שבועלם, אין אנחנו עוזבים את אמונתנו" (מדרש אנדה ויקרא ו' ב'). היהודים התקיימו הלאה בהכרסם, אבל בצורה קשה הרבה יותר. האונס הפתאומי של טלחמה והתקוטטות השתנה ללחץ תמיד. חושבים אותנו לנכרים, אשר רק סובלים אותם, וזה רק בעבור הבדל המנהגים" (Antt XVI 6), כבר צעק טרה יוסף הכהן, המאוחרים טמנו יודעים כבר יותר לקונן: "האומה הזאת נמוכה וכפופה ושפלה מכל האומות ונהרגים על הטילה ועל דטבילה ועל שאר מצוות ואינם נוהגים כפרהסיא כשאר כל האומות" (מס' גרים פ"א). להחביא את עצמם כמסתרים, כמו אח"כ האנוסים בספרד, היו היהודים מוכרחים, אם חפצו לקים איזה מנהג המבדילו מן הנכרי. עד כה הגיעו הדברים.

(המשך יבא).

⁷) Tacitus: Annales II 85.
⁸) Dio Cassius LVII 14.

ספורי חסידים

מאה יהודה שטיינברג.

ורשא תרפ"ד ביבליותיקה עברית ספר קפ"א.

הנני בא בזה לדבר על ספר, שהופיע לפני ארבע שנים. אל החשבו לי זאת לעון, חביבי הקוראים, בטוח אנכי, כי רובכם לא קרא את הספר הזה עוד, ויען כי מחכרו מה זה לא כבר, ומדה היא אצלנו להזכיר לטוב סופר עברי אחרי שכבר מה, לכן עתה, כמדומני, העת הנכונה להעיר את שימת לב הקוראים לספר זה.

כבר שם הקבץ: "ספורי חסידים" מראה, שיש לספר זה אופי מנדנצי: לשוות הוד וזהר על חיי החסידים ואמנם אלו הטפוסים השונים, המתוארים בקבץ זה — ואלה אינם כלם אידיאליים ונעלים על המציאות הגשמית, כי להפך, שטיינברג אמן הוא, להאר גם את כל החולשות והמדות המנוגות המנוחות בטבע האדם ושגם החסידות כמובן לא העצור כח לשרשן לגמרי מלב נושאי דגלה — כלם כאחד נוהגים כבוד לאוהה הכהה היהודיה, שנאמת לא נאה לה כלל השם כתה, כי זה כבר הקיפה את "דוב בנין" של כל העם. —

מיד בהציור הראשון: "גדליהו" הננו מתפלאים למראה אותה השלחה הפנימית ואתה שמחת החיים, פה השקפת העולם החסידית; מתקנאים אנו בגדליהו המלמד הזה, אשר אע"פ שהוא סובל לפעמים לא-רחוקות חרפת רעב ממש, עכ"ז מוצא הוא את החיים כל כך נעימים לו ומרחיבים את דעתו; פילוסופיתו המיוחדת במינה, בי כיון שהכל קצוב מראש וגם הדאגות בכלל, לכן צריך להתחם לכל רע העובר בשויון נפש סמואי ולבלי התפעל מזה כלל, והשהרשרו העולם החיים היהודיים עד שהוא מרגיש את העולם

הזה כל כך רחב ומרווח בעדו ולא יבין כלל איך אפשר שיהיה עוד עולם אחר מחוצה לו. — אלו הם הקיום המציניים את אישיות גבורנו זה, הראשון לגבורי החסידים כהקבץ שלפנינו. ובכר בזה אנו רואים כי אין לנו עסק פה עם אותם החסידים של פרץ ושל ברדי ציבסקי, כי אלה האחרונים שמו את כל מעינם, לתאר את החסידים הראשונים עם שיטתם החסידית הטהורה, כדי לרומם את ערך הנועת החסידות, כפי שהיתה בתור הזהב שלה אז, שבתור הנועה חדשה הכניסה "זרם של חיים חדש" לתוך גוף העם הקפוא, נתנה רוח חדשה בלב הדור הצעיר הרוחני ותהי לתל שפונים אליו המוני העם: אלה הבודדים המבוזים, שהם יסודו של העם ופע"כ איש לא שם לב עד אז להבין בשפתם ולדבר אתם ברוחם. לא כן שטיינברג, הוא היה יותר ריאלי: הוא תאר את החסידים של עכשו. בעה שמכל עברים מכריזים על ה"רידה" של החסידות, ואע"פ שלא נטה המספר אף פעם אחת מן המציאות הריאלית, עכ"ז עוד עלה בידו לכתוב את ספורי חסידים, שבכל אופן אין להחסידים לבוש בהם כלל. וכן גם גדליהו שלנו, סתובו הוא נכר, שאינו מן החסידים הראשונים, הוא יהודי מן הדור הנכחי, בעה אשר החסידות והיהדות הישנה כבר נהמנו והיו לבשר אחד. התענוג, שגדליהו המלמד מרגיש בקיום המצווה, הרווחה בישיבת סוכה והנאת המשוש בנטילה ד' מינים, הם כלי ספק חסידיים, אבל ההתלספותו מקורה בנראה קצת גם בספרי חקירה ומסר שלפני הקופת החסידות, ובכלל אין גדליהו שלנו "מתקן עולם", אין בו שום דבר יוצא מן הגדר האנושי הפשוט; הפלאים שהננו רואים בו, כבר נתפתחו עד כואם אליו למבע אמיתי, ואין בהם שום זרות וזהר החדוש כלל.

ובי הננו עומדים באמה בתקופתנו הנוכחית ואת נראה היבך בהציור שאחר זה; "מאי חנכה?" הננו רואים פה את הניך שו"ב מדליק נרות החנכה: עדי ראה הננו להחכנות, שהוא עושה לרגל זה, ולא עוד אלא שהננו מכירים לדעת את כל הנינותיו למראה "אור של שבעת הימים, אור עילאה, הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא", למראה הנועות להב הנרות, שבו דאי אינן במקרה" והננו יודעים את כל הרעומוהיו על "הני ברויני", החפצים לעשות מחנכה דוקא "חג המכבים" ו"הם ששים ושמחים לא על האור הננו, אלא על איזה הין של דם יונים שנשפך".

"הם שמחים ביהודה המכבי!" — הוא חושב — "שומים שבועלם! וכי יעלה על הדעת, שאלמלא יהודה המכבי לא היה חנכה בעולם?" והלא כל אותה המלחמה לא באה אלא כשביל שהתקיים הלכה אחת מתורתנו הקדושה והתמימה" והכל בעיקרו של דבר לא בא כשביל הארמונות היפים שהם מצטערים כל כך על חרבנם, אלא כשביל אותו הפך הטהור המלא ריזן דרויין". "אבל אין למגושמים אלו שום אחיזה בדבר רוחני... עוזבים הם את העיקר וחוטפים את הטפל", והוא מתפלל לה', ש"יגלה את עיני העורים, לדעת מאי חנכה ולמה נבראו המלחמות והחשמונאים".

כמובן, אין צורך לברר פה כמה סותרת השקפה המימה ורוחנית זו את הרגשת החוש ההסטורי היותר פשוט, אבל מי יעיז לבחד בעלוי השקפת עולם רוחנית זו כשהיא לעצמה? ומי לא יודה, שבכל אופן נעלה זו ביותר מהיות נפגעת מהלגלוג מצד יהיה מי שיהיה, ש"חג המכבים" הוא לו רק אמתלא "לראות וליראות", ולהתעלם באהבים...?"

כאמור, הניך שו"ב הוא בן-דורנו, ואת זה נכיר ג"כ כמה שהוא מאחד את החסידות הרוחנית העמוקה ביחד עם דקדוק בכל פרטי דיני השו"ע, כי החסידות בתקופתה הראשונה אמנם בכרה את הכוונה על המעשה ובכלל לא נהגה חשיבות יתרה בפרטי הדינים השונים. אבל למרות זה נהיתה במשך העת להפך לישועה לכל פרטי דיני השו"ע ככנותה יסוד חזק לרגלם ברמוי חכמה הקבלה.

ובשאלות הזמן החדש נוגע גם הציור שאח"ז: "זידיל השען": זידיל זה הוא חסיד ציוני, הרואה בכל הנועת הציונית, "אתחלתא דנאולה", מעין "הארה" של "משיח בן יוסף" וכדומה. למה השפיעה הציוניות דוקא על "זידיל" יותר מעל שאר חבריו החסידים? מתוך קו אחד, ששרטט שטיינברג בצורתו הרוחנית של חסיד זה, נובל עד מהרה להכיר את הטעם האמיתי. כי אל לנו לחשוב שכל החסידים מוכשרים להתלהב לשמע מלים מעין "אתחלתא דנאולה" ו"משיח בן יוסף" ושכולם מ"מחשבי קצין" הן, לא; רובם יש להם אידיאלים אחרים לגמרי, אידיאלים פנימיים רוחניים והנאולה הרוחנית, שהם שואפים לה, אין לה שום שייכות עם ארץ ישראל שעל המפה, רק מעטים בהם אלה הקרובים כרוחם יותר להחיים הממשיים ושכטבעם יש להם חוש בעד ממשלה מדינית ארצית, אלה הם החסידים-הציונים שבכל אהר ואתר ולסוג זה שייך גם "זידיל" שלנו, שכפי שמהאר אותו מספרנו "לא ידקדק בחבורות" ו"אוהב לדבר שיחה חילין [מסתמא אורות מלחמה] כחברת צעירים משכילים". בין כך ובין כך "זידיל" היה ציוני ומסור לרעיון זה הרבה יותר מהציונים המשכילים. היום שבו היה צריך הבנק הציוני להפתח, היה לו יום חג; הוא חלם כהקיץ על אדות מה שהיה אז בלנדון, וצער רב הצטער בראותו, שהציונים אין חוננים כלל, כאלו זהו יום כשאר הימים וכבר לבו חשב: "אלו היתה הציוניות בידי החסידים, הכי כך היו יושבים ביחידות ומפקקים? לא! כל עוד שלא יאיר השיית את עיני החסידים כדבר לא יהיה כלום" ונאחזנו מה נענה אחריו?

הלאה הנני פוסח על הספור "מהעבר הקרוב" על אדות המחלקת בין חסידי סטרליסק ופרמישלין, ועובר להציור שאח"ז: "ר' יצחק שלום זעירא". ר' מטיל "עוד הפעם טפוס חסידי נעלה ומצוין; איננו שומעים פה כלום ע"ד חיי הפרטיים, אבל רואים אנו אותו בעת התכוננו לקראת השבת, ואת עבודת ה' כשבת עצמה, ועדים הננו להשנוי הנמרץ הנעשה באיש זה לרגל שנוי היום, שע"פ הלוח. מה חזק הקשר שבין החיים הנפשיים שלו ובין סדר-הזמנים הנהוג! מה גדולה התלהבות ומה כבירה עבודתו! ועומדים אנו בזה לפני חידת-עולמים, שכמדומה, שהיתה צריכה להעסיק יותר את "מחפשי הפרובלמות" שלנו: וכי מאין מקורה של התלהבות זו, שאינה תלויה לא בזמן ולא במקום וגם לא בתקופה מיוחדת? החסידות חדשה בזמנה את ההלכה, כיהכונה והתלהבות הן הכל, כי צריך לעבוד את הבורא בכל רגע ורגע במרץ יותר חזק, אבל עת התלהבות של התנועה עברה והטפוסים האלו, אלה שבכל ימות חייהם ממש אין להם בעולמם אלא התלהבות זג וחשק גדול זה לעבודת בורא עולם, עורם חיים בקרבנו, עוד מראים לנו בעצמם את הטפוס של אנשי דוח אמתיים, המקריבים את כל דשמי חייהם הפרטיים על מזבח משאת-נפשם הרוחנית. אך כנראה אינם פוסקים לעולם אנשי רוח אלו מתוך עם זה, שר' שמעון בן יוחאי יצא מחלציו.

הטפוס השני "יצחק שלום זעירא" ככנויו בן הוא; אדם קטן, מוג-לב. הוא למדן גדול; חריף, בקי וירא שמים, אבל נפש קטנה, כמעט קטנונית, מסתרת תחת מעלותיו אלו. אין הוא מאמין בעצמו לא בלמדנותו ולא ביראת שמים שלו, וגם לא בדיעתו, כי "שתים פעמים שתים הוא — ארבעה", בכל היא צריך למורה למנהיג שיוכל להשען עליו. איך מתהווים אנשים כאלה? — עולה במחנה השאלה מאליה — האם הם נמצאים דק אצלנו בכח השפעת שפלותנו הגלוהית? בכל אופן עובדה היא, שהם נמצאים, ואת אחד מהם תאר פה שטיינברג בשרטוטים ברורים למדי. איש כזה מסוגל הוא להעריך את "ר' מפיל", אבל אין הוא מסוגל להיות כמותו.

כ"ירוחם פישל המסתר" נתן לנו מחברנו כבר טפוס חסידי ממין גרוע: קמצן ובעל נפש אבזרית, אבל גם עליו פעלה החסידית בודאי רק לטובה. הוא מכניס אורחים ונותן צדקה, בערך, מפני שמחויב הוא

אשר רב ומו"ט יחול על ראש מר נתן יחיאל פניקספעלד להביאו בכרית האירוסין אז בתי מ' מרינדל עם מר שמחה שפירא מסרץ. וואלף מאמעס — ניעפאלאמיץ.

הול במל ברכתו מעמק לבי לראש חברי מר שלום ווינשטאק לארוס' עם מ' רחל פוהירילעס מהיסאמיץ. מו"ט.

מתתיהו וינרב — בומשאמש.

מקרב ולב עמיק הנני בזה להביע במו"ט לש"ב מר אליעזר בערגער לארוסיו.

נתן דרייסינער — מעלעץ.

ברוב חבה וגיל הנני מכרך מעמק לבי במו"ט את גיסי היקר מר זכריה מענדל האפשטעמר לבאו בכרית האירוסין עם מ' מינא צעליניק מברועסקא. מו"ט להוריבה. ישעיה פאמעיאניץ — באכניא

מעמקי לבבנו נביע במו"ט לרענו החביב מר מנחם מענדל שטיגליץ מראדומישל לארוס' עם מ' אסתר לעווי מגליניק.

שמואל קלוינר, יוסף מילעט, יחיאל ריינר — דמכרובא.

הול במל ברכתו מעמק לבי לידוד נפשי המל"ג מר יוסף גרבר ממושיצק לארוס' עם מ' גיטל ראוענפעלד מברכובא.

שלמה כ"ץ — סאנוק.

באהבה ובחבה מברכים את ש"ב מר ליוביש גאלרברג ורעיתו ללדת בתם בברכת מו"ט פינחס פיעלפרייר ורעיתו.

מודעה רבה.

בשביע שעבר נתוערו אלי חברי הנישאים אתי במשא העם, הרה"ג ר' אייזיק פאפערש נ"י מבראדי והרה"ג ר' שמעלקי שענקער נ"י מקראקא, לחשיב מחשבות להטיב מצב עניי האה"ק ה"ו. והצעתו לפנייהם מה שעלה כרעיוני, לעשות מפעל חדש לטיבה עניי האה"ק. מר אבוי הגאון הצדיק זצ"ל היה משתוקק תמיד שיעלה בידו לבנות בתים באה"ק וכן פקד עלי כתרם עלתה נשמתו הפהורה השמימה, שאשתדל בזה. בכל הבוללים בבר נבנו בתים, להבין דירות לעניים חנם ולמה נגרע אנחנו. ע"ב הסכמנו לקנות ככרת ארץ, לבנות עליה בתים כאלה. להבליט זאת כהבנו אל הועד של שלשה האנשים, שהלכו לאה"ק לפקח על עסקי הבולל, לחקור ולדרוש שם אחר ככר שיבה לבנין הרבה בתים. ואם ימצאו ככר בזאת מוכנים אנחנו לנשת אל המפעל הקדוש הזה בלב ונפש חפצה ולהמציא אופן שיהיה לבסוף מוצא לרבר הזה. וכמו שנמצאו בבוללים אחרים אנשים שלקחו חבל במצוה הגדולה הזאת, אחד בנה בית אי חרר ואחר התמך במסת נרבה יוד, בן ימצא בודאי גם בבוללנו בגליציא אנשים, אשר ירצו להיות נטפלים לעושי מצוה להיות להם חלק ונחלה באה"ק למזכרת עולם. ונקוה לעשות תקנות קבועות לזה אם ינמור ה' עלינו לשוב לקנות את הקרקע. מי שיש בלבו להיות חבר לזה יואיל להודיעני, למען דעת מי ומי ההולכים להמצוה הגדולה הזאת, וה' יעזרנו ע"ד בבור שמו ויוליבנו קוממיות לארצנו במהרה.

הק' אברהם חיים דוד סיפר בהג' מה'רילס זצ"ל.

הנני מברך את ש"ב מר משה ויונפלד לחתונתו במו"ט. יוסף אברהם.

הנני מברך בחבה את חברי מד משה ויונפלד לחתונתו. אברהם קרייזל (א"ב) — סניאמיץ.

הנני מברך במו"ט את ידידי הסופר העברי מר משה ויונפלד לחתונתו.

יחיאל גאלרמאן — גלוגוב.

לאחיהם ברעה, שהיה ראש הסתדרותם, מר משה ויונפלד מגישים בדרך הזה את ברכתם ירדיו ומכבדיו אברהם כהנא, שלמה קלר, חברי הועד המרכזי במרנוב.

חברת „השחר" במרנוב מחזקת לה לחובה להביע לאביה הרוחני מר משה ויונפלד תורה וברכה לחתונתו.

הננו מברכים במו"ט את נשיא הכבוד שלנו מר משה ויונפלד לחתונתו. בשם הועד הגלילי של הסתדרות „השחר" ברישא.

הננו מברכים במו"ט את נשיא הכבוד שלנו מר משה ויונפלד לחתונתו.

בשם חברת „השחר" ברישא נפתלי דרילר.

מעמק לבי אברך במו"ט את רעי מר משה ויונפלד ואת מר זאב קארפער.

אליעזר אלווייס — פרמיסלא.

אברך במו"ט את ידידי וחברי מר יוסף נמירבר לארוס' עם מ' צציליא בוכהאלץ.

יהודה איינלענגער — מרנופול.

גיל הנני מברך במו"ט את גיטתי מ' סינה גרמנר מלובאטשוב ליום חופתה עם מר דוד ביען מפרמיסלא.

מנדל מעלל — לובאטשיב.

הח"מ מברכים במו"ט את מר יעקב גולדהבר מבוסק לחתונתו ומנדבים כל אחר חצי כתר לקה"ל. ישראל ליב ליפשיץ וחיים איזנשמן.

ברגשי גיל וששון אביע במו"ט לידידי מר קלמן גראובר לארוס אחיו מר מררכי.

נ. בארער — לופקיב.

הנני מברך במו"ט את חברי הנבדר מר צבי גראסבארד לארוס' את מ' שבע נוסכיים מהיסאקוב. זנביל שפאנאויף — זאכנא.

בברכת מו"ט נברך את ב"ר מר צבי גראסבארד מזאכנא לארוס'.

האחים גראסבארד — רארלוב.

מעמק לבי הנני מברך במו"ט לחביבי מר צבי גראסבארד לארוס'.

משה אריה אויסטעריינג — סאנוק.

מעמק לבי הנני מביע במו"ט לרעי מר צבי גראסבארד לארוס'.

שמואל פריעדליך — מעלליץ.

מרום אהבה וחבה אנו מביעים מקרב לבבנו במו"ט לחברנו מר יוסף נעמרובר לארוס'.

אברהם פדרער, זוסיא והלר, הירש קורפירסט.

ברגשי אהבה אביע במו"ט ליר"ג הנ' הנבדר מר מיכאל מנדלבוים לארוס' בנו מר ישראל.

ישעיה פאמעיאניץ — באכניא.

מעמקי לבי אברך בברכת מו"ט את רעי היקר מר ישראל מאנדלבוים מבאנישטיצע לארוס' עם מ' ברנדל מאנדלבוים מיאואראזא.

עוזר פרייס.

נברך במו"ט באה"ר את דודנו הנ' מו"ה יעקב ארנשטיין מוועלקיעאמיש לחתונת בתו מ' רייזל אשר גלאנצמאן ורעיתו.

מעמק לבי אברך במו"ט את רעי היקר מר שלמה שמערלינג לארוס'.

יהודה ראוויר — קניהניטש.

מעמק לבי אביע במו"ט לאחי היקר מר משה מאועס ולו' מ' חנה לחחונתם.

שבנא מאועס שמשוראווא.

בזה ועוד זאת, הוא משתדל גם להיטיב את מרותיו ולפעמים מסוגל הוא ג"כ לחוש „אהבת אין קץ לעם ישראל, להשי"ת ולכל עולם ו"ו וללחוש בשפתיו כהנהלהכות עצורה; עם סגולה! בנסת ישראל! גוי קדוש!" אבל החת זה מוצאה להן הבונותיו הרעות מקום לחול בשנאה לציונים ולאפקורסים. והנה בבר האריך הרברנינוביץ מסופזקין בספרו „הדת והלאומיות", להוכיח, כי שלילה זו בלבם, בלומר השנאה לאפקורסים וברומה אינה דיה עוד להוכיח על חסידותו של איזה איש ולהפך מורה זה רק על הכונה רעה בנפש. ואמנם וראי שהדבר כן והניך שו"ב למשל [הגבור בציור „מאי חנוכה? הנ"ל] יותר הוא נד באמת להאפקורסים משהוא שונא אותם, וקרוב הרבר שהוא לא היה משתדל כל כך להציל את המצוה מיד הרשע — אף כי הספרים מזוהרים ע"ו הרבה — אך היה בוחר יותר לומר: אין הקב"ה מקפח שכר כל ברית „ויהיה לו זה לתקן לעתיד לבוא". אבל בשכיל זה אין לנו עוד הצדקה להאשים את החסידות מפני שהבונותיהם הרעות של יחידים ממחזיקיה מוצאות להן באופן זה מקום לפתוח את חרצובותיהן הסגורות בלא זה בשכעה חותמות, ההבינה המכעית מוכרחת להתפרץ לפעמים.

(סוף יבא).

אברהם קרייזל.

הברק והעצים. טבע הברק לפגוע בעצים המכילים עמלן (שמעיקע) הרבה, כמו האלה (אייבע), הצפצפה (פאפעל), הערבה, הבוקיעה (אולמע) והתהלה (עשע) וכל עצי המחט. לכן סכנה גדולה להסתר החתיהם בשעת הגשם. בתרוזה (לינדע), בלכנה (בירקע) ובתאשור (בוכע) אין הברק מצוי. ובכל זאת מוטב להשתמר מכל אילן בשעת הברק ולעמד בדרך פתוח או טוב יותר לשבב על הקרקע. אבל אין לברוח וברוץ; המנוסה עצמה סכנה. באלה מצוי הברק ומשום פעם יותר מאשר בתאשור.

שנתהר צבי הייזלער	שרה פייגע מויכער
מאורשים	
מאפעלניק	רוסס. באניללא.
יהושע שפאך	עמיל אסט
קאמארנא	מאורשים בח' סיין
	בערוזאן.

הנני מברך את ידידי ומח', מר שמעון שחטר מטשורנוביץ לחתונת בנו מר יעקב עם ח' הרמינא שטיינר.

מעמק לבי אביע במו"ט לידידי וש"ב מר שמואל לחתונתו. מענדל האבער — זאכנא.

במו"ט הנני מביע למל"ג מר משה עבנער מלוב לארוס' עם אחותי משה לעוו — ראדומישל.

אני מברך במו"ט את אחותי מרת חיה לארוסה עם מר משה עבנער. יעקב לעוו.

הנני מברך את מר ברוך לנדא לחתונתו במו"ט. אפרים ראקובד — דמביצה.

הנני מברך מר ברוך לנדא לחתונתו במו"ט. יוסף אברהם — קראקא.

פחמים וקאס

ממכרות פרסיות ממוצעים ומוכחים במקח השוה. לקונים בתמידות הנחה. המשלוח ממכרה, קארלזענען ופשעמסא לגאליציא עומד ביחוד ברשות בא כח הפירמא:

Carl Königers Sohn
Josef Perlberger, Lemberg.

השארית הנפש

מאת ד"ר שלמה רובין.

מחירו כהר אחר ולמו"ס הנחה הגונה. נמצא למכירה בכל בתי מסחר הספרים ובקראקא אצל א. פויסט או פ. ה. וועמ-שטיין שפיטאלגאסע 20

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN

GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgate 71.

ריעזיגע אויסוואהל פאן וודישען אונד העברעאישען לאטען. — עכטעה קאנצערט-גראמאפאן מיט די מארקע „שרייבענדער ענגל" זאמט 10 פלאטמען נור 35 פלאקאטן. ניעמאנד זאל ריעזע בעפטע געלענעהייט פערזיימען.

פרייקוראנטע עט הויפטפערצייכניסטע אויף פער-לאנגען גראמאט אונד פראנקא.



משוררים געזוכט.

איך זוכע פיר רי ימים טובים הבע"ל איין גוטען באסיסט אונד איין גוטען נאטען לעזען, אויך איין גוטען סאפראן מיט איין גוטען אלטיסט זאלען אביסעל נאטען לעזען. געהאלט פיר דיא גרויסע משוררים צו 200 קראנען, פיר דיא קליינע משוררים צו 100 קראנען.

אָפּערטע צו ריבטען אן מייע אדרעסע:

Simon Deutsch, Oberkantor,
Oświęcim

לענגסטענס ביז דעס 10 אויגוסט.

פחמי-אבן
 מכירת אשר בפרוסיה משנה
D. Goldstein, Oswiecim

בית מסחר הספרים
א. פויסט ברראקא

יצאה לאור רשומות הספרים נומר 23, המכילה כל הספרות הישנה, כל מיני חומל וספרי-למוד לילדים, בקרוב תצא לאור הרשימה נומר 14, שתכיל ספרי השכלה הרשימה נומר 16, שתכיל ספרי זרעון וחיות לתאמר היהודי.

לתחון ספרים

בניה מסחרי הגרול נמכרים קונטרסים בודדים מכל השם. דפוס ראם בוויילנא מכל מסכת אובל למכור את עשרת הקונטרסים הראשונים, כל אחר מחזור דפים. מחיר כל קונטרס עשרים העלע, מלבד הפארטא. כן יש לי בניה מסחרי הגרול כל מיני הספרים מכל הדפיסים, הכל בכריכות טובות וחזקות למיניהם. קונים פחים ומו"ס יפנו נא אלי בדרושוריהם ואמרא חפצם עד צד היותר טוב. גם נמצא אצרי כרוינע שאפלעדער בשביל כירכי ספרים, מחיר קילוגרם 6.50 כהרים.

Salamon Neuman, Buchhandlung Tarnów.

החברה "מעני הישועה"

מטרת הח' להטוך בידי חולים עניים במקומות הרפואה. פעולהה כבר החלה במקומות הרפואה הגרוליים. כל יהודי, אשר לו לב רגש, יבין את ערך המפעל ויעזור להוציא אל הפועל. כזה נבקש מאת אחינו, הבאים אל מקומות הרפואה, שיקבלו על עצמם עבודה הקדש, להיות באי-כחנו בקבוץ הכסף שסוף-החלקה שלמען יעשה החסד הזה כהיותו ולא כאיסור, ככבוד ולא כבוזון. שמות כל העושים והכעשים כזה יתפרסמו ברין, וחשבון שנוציא בסוף הקץ. הרוצה להנות מורשה הח' יפנה אלינו על-פי האדרסה:

Tow. Majne Hajschioh, Kraków ul. Dietlowska 63.

ערשטע קראקווער מיט עלעקטרי-שער קראפט בעשריעבענע
כשרה כשרה
דאמפה זעלכווארען פאבריק
 מיט זען בעסטען מאטריאלסען מאשינען. ערצייגט שענע פרימא קאליא וועראנענדיג ברוקט שיני-קען, קרענווירסמעל א. ו. ו. פער-זעהען מיט הכשר של הבריד"צ דפה. עמפפיעהלט צו בילדיגסטען פרייעזען. אויף פערלאנגען ווירד פרייעזען קוראנטע. עט הבשר. איינגעשיקט.
Emanuel Glaser
 KRAKAU, Bezego-Glaa 8.

הברתה קומנדיטית "כרמל"

הממכר היחיד מיין וקאניאק א"י. מקבי הומשילד המדוללים מאגות. כורמים מראשון לציון.

יין וקאניאק "כרמל" המה המשובחים בין ינות וקאניאק א"י, וזהיר את הקונים לכל יבשלו בידו המזכרים יין הנקרא יין א"י, העלולים דק להבאיש את המרקא המהוללה של יין וקאניאק "כרמל" כי רבים המה, אשר לא ידעו להבדיל בין ינות "כרמל" ובין אלה הינות פחותה הערך דמהקריים ינות א"י.

הפקקים והכנופים של בקבוקינו חרוטים בשם "כרמל" וגם האותקמים נושאים עליהם שם "כרמל" ולמען השמר מיוף ידווש כל איש בפירוש יין כרמל וקאניאק ברמל. רק הינות שלנו השינו קדילות זהב על דהערוכות פרוי (1900) ויין (1906) ובין רק הינות שלנו קבלו העודות מהפרופסורים: פוש, פרוי, ווערינע אדעס, פאוולעווסקי מלביב ועוד, ולא הינות האחרים המכונים בשם יין א"י. אלה המכרויים על מערכם, כי יש להם המדילות וההעודות הג"ל ירמו באופן מנונה את הקהל. לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינה "כרמל" בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראס ראמאנא 7; מ. בראנ-דינגער פלאץ גאלוחאווסקי 3. נהן, באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האטעל קאטץ ראמאנא; וולאדיסלאוו קאולאווסקי נראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימי-ראווסקא 20. כים בלבוב; ב. מ. שמענער, שמשאווינא.

הזירו מפני הרמאים!

נמצא למכירה מספר מצומצם מאד של

הפרורים (קובץ א')

הפרורים אוצרים בקרבם מאמרים, שירים, ספורים, דרמות, בקורת וכו', שהופיעו בשעתם, ב"המעורר" הוצאות ו. ח. ברנר מאת טובי הסופרים הצעירים. כפי שאי אפשר להשיג קעת קבוץ שלם של "המעורר" ונשארו רק חוברות מיוחדות, בשביל-זה לקחנו עלינו את העמל, לעשות מהחוברות הנשארות קבוץ שלם, האוצר בתוכו רק דברים שלמים וכל אלה שעמלו להשיג את "המעורר" ולא עלה בידם יוכלו בעה להשיג את המצותה שנאסף ב"הפרורים".

מחיר "הפרורים" כתר אחד ועשרים הלך. — כל קבוץ טבורך (חפשי מפאדטא).

מלבד זה ישנם צידינו 20 קומפלטים שלמים של "המעורר" שנה ב' (שנה א' אין) מחיה כל קומפלט 4 קראנען עם המשלוח. ישנו למכירה מספר מצומצם של הדרמה המצוינה "מעבר לגבול" מאת י. ח. ברנר מחירה 2 כהרים 40 הלך. "בנהיים" ספור מאת א. ג. נגסון 20 הלך.

במקום כסף מקבלים גם מרקאות פוסטה מכל הארצות.

המחנות לכספים ולהמונות:
The International Commission & Export Book Stores
 London E. 25 Wilkes Street Spitalfield.

Newyorker Germania
 LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.
 Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 589,686,228.
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905. 176,528,370.—
 Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905. 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresansatz. 2,215,336.—
 Reserven v. früheren Jahren für Dividenden. 11,718,617.—
 13,934,003.—
 Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objektiv falsche Deklarationen enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; nach 3jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.
 General-Agentur für Westgalizien
Sigmund Gleitzmann, Krakau
 Jasnagasse 5.
 Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

למוד מדחוק.

הנני מתכבד, להודיע, כי קניאמט ש"ס יצא ושיגים מכתבי הוראה ללמוד השפה העברית מדחוק. המכתבים נחלקים את האפשרות לכל איש לשגל לית אתה שם ה-חלף רחם על בריה בבית ובפיה המכתבים כוללים בקרבם: 1) ספור גדול בשלשם המלים המושכים מהורגם בשני אפנים: תרגום מדויק ותרגום תפשי, ערכם 50 לשוב ולהתנסם עברית; 2) 719 הערות אל פקקי הקריאה בדקדוק זכחקר מלים; 3) 997 שאלות בעברית לתרגולי הדבור; 4) כל הדקדוק מראשי ועד סופו מחולק ב-63 פרקים עם 76 לוחות עם תרגולים, תרגומים ותפוסים ישנים; 5) פקקי ספרות כשיר ופפואא מעשרים וחמש ה ספרים ישנים מן היותר חרישים וטובים עורכים לתרגם; 6) 32 תאורים וצפויים שיחם, מכתבי רעות ומשפחה; 7) 76 ספורים וציורים עבריים לעבדם בהכנות שנות לתרגולי הדקדוק; 8) 79 ספורים, ציורים ומכתבים אשנים עורכים לתרגם עברית לתרגולי התרגום והמנגון; 9) 31 מפתחות לשעורים (83 פתורים); 10) 8 בתיבות (16 מחלקות) חכמות המכתבים האלה עושים חיל להפליא על זה יעוהו מאת מלכודי התורה שבירי פוסוסקט והנני שילח תנם. מכתב לרונגא-מח אחר.

S. Walkowski, Krakau, Miodowa 9.

בית מסחר הספרים

J. GERSTENBLÜTH, Kolomea

ממציא לבר דורש ספרים מכל המינים מהספרות הישנה גתחנשה, ספרי חנוך ולמוד, הוצאות "הושיה", "אחיאסף" "טוריה", לבנון, "האר", "אזראעליט", ספרי זרעון הוצאות ישנות, ספרי רוס"ל, חומשים, משניות, ש"ס; מיתרים הפיוט, קאזות צינית, הבל מוכן אצלי המיד, חבורה בקנות, גיבולותיקאות וקורים, בניה הספר העברים נקבדים רכש הגון. כל הבאים אתי בכרית מסחר יפיקו ממנו רצון.

כשרה זעלכווארען פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg,

Karl-Ludwigstrasse
 ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען בעסטע כשרה דעיקאמעטע. די פאבריק איזט מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינ-געריכטעט, ווי ערעקטרישע קראפט א. ו. ו. אונר ערצייגט נור פרימא ווארע, די איינציגע ועלכע מיט הכשר הגאון רשכבה"נ ר'יצחק שבעלקעס האכר"ק לכוב פערזעהען אייזט.

ברומניא ובמריא יבוקש נוסע (ריי-זענדרע)

למכור כלי כסף ושוה כסף (Chinasilber) כל-החפץ במשרה זו יפנה בשאלותיו להפירמא

Jos. Kapelus, Krakau.
 פריסקוראנט לכל דירש חנם.

שלם אהרן ראזענשהאל

בעל רסטאורציא כלבוב וחיוב קאזימירז מתכבד להודיע את כל מכוי ומכריו הנקבדים, כי כראש חדש יוני פתח ברת מלון נהדר מאד ובסטאורציא מרחוב הקצבים מספר 13. שניהם ערובים ככל מטידי בתי המלון המפורים ובתי המרוח הנדולים ובכל זאת מבלבול נחל הפחד לצוות ההגון פוצא את עצמו לצליל כמו כביתו בדעג מכירים הנגעים המאכלים נעשים בהכשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן. בית המלון מהיר ונקי מחמת העיר הנדובה, ע"ב בית מלוני הוא במרכז כיהודים צענים וישנים.